

U ɽuwa

Tsho riwaliwa nga Zaheera Jina Asvat | Zwifanyiso nga Julie Smith-Belton

Ndo dzula tsini ha makhulu wanga hatsini. Ri khou ɽalela lunguvhi lu tshi khou shanduka lwa vha tshisusu. Makhulu vha ri zwi vhidza upfi tshanduko. “Tshanduko” ndi ipfi lihlulwane.

“Sedzani, Yusuf,” Makhulu vha a hevhedza.

Kha tsumbandila hune lunguvhi lwo dzumbama hu a balea ha vulea nga u ongolowa, tshipida nga tshipida, u swikela tshisusu tsha muvhala mutswuku na mutswu tshi tshi bvela nnda. Tshisusu tshi a awela, tshi tshi khou omisa phapha dzatsho, tsha kona u fhufha tsha ɽuwa.

Mme anga vha ri ri fanela u pfulutshela kha inwe
nnḁu fhethu hune hu na zwickolo zwa khwine. Zwi a
ntungufhadza. Ndi kale ri tshi dzula na Makhulu. Arali ra
ṭuwa, ngade ntswa a i nga ḁo vha i mangadzaho. Ndi nga
kha ḁi vha ndi ndoṭhe. Ndi a ofha.

Makhulu vha ri zwivhumbwa zwoṭhe zwa mupo zwi a
bebwa, zwa aluwa, zwa kona u ṭuwa. Zwiṇoni zwi ita
zwenezwo, nazwo. Zwi a pfuluwa zwa ya fhethu hu
dudelaho vhuriha. Tshimange tsha muvhala wa dzhinzha
tsho xelaho tshe tsha vha tshi eḁela mulindini wa muṭavha
washu na tshone tsho ṭuwa.

Ndi a ḁivhudzisa uri ndi ḁo aluwa nda vha mini. Ndi ḁo
ṭuwa na nṅe? A thi ṭoḁi u ṭuwa.

“Lavhelesani, Yusuf!” Makhulu vha huwelela. Ntsha ha
luvhondo, ri khou sedzwa, ndi tshimange tsha dzhinzha.
Tsha fhufhela fhasi tsha tshimbila tsha ya mulindini wa
mutavha. Tsha diputa mutavhani. Tshimange tshashu
tshe tsha vha tsho xelatsho vhuya hayani.

Zwi do vha zwavhuḍi arali na nne nda tuwavho.
Ndi do vhuya hayani tshifhinga tshothe ngadeni
ya madambi ya Makhulu.

U tuwa

Tsho n'waliwa nga Zaheera Jina Asvat • Zwifanyiso nga Julie Smith-Belton

Zwine ha nga ambiwa nga hazwo

Yusuf u dzula na mme awe na makhulu. Inwi ni dzula na nnyi?

Elekanyani nga tshanduko dze na t'angana nadzo vhutshiloni. Tshanduko idzi no dzi t'anganedza nga ndilade musu dzi tshi bvelela? Ni dzi t'anganedza nga ndilade zwino?

Tshifanyiso

Lavhelesani nga vhusedzi tshifanyiso tshi re kha masiatari mavhili a u thoma a tshitori itshi. Ni nga kona u wana:

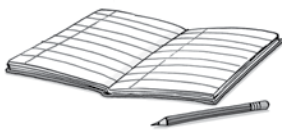
- ★ zwinoni zwiraru
- ★ mabuvhi mavhili
- ★ shonzha
- ★ sumbandila/tshiredakhuni
- ★ tshisusu?

U Vhala

Hetshi ndi tshitori tshi no amba nga ha tshanduko. Ni nga kona u topola tshanduko dzo fhambanaho dzi re kha itshi tshitori dzine Yusuf a dzi vhona kana a humbula nga hadzo?

U Nwala

Nwalani tshirendo
tsha malederemapeleti
nga ha tshanduko.
Thomani mutaladzi
munwe na munwe nga
ledere li re kha ipfi
"tshanduko", sa hezwi:

T
S
H
A
N
D
U
K
O

Vhutsila

Itani/Vhumbani tshisusu. Petani bammbiri nga vhukati. Shumisani pennde ya u ola kha u ita zwithoma kha hafu ya siatari ni kone u peta bammbiri u itela uri pennde i ganndiseevho na kha ila inwe hafu. Vulani bammbiri. Musi pennde yo no oma, talani tshivhumbeo tsha tshisusu tsho tharamudzaho mabesu u buḁa na bammbiri ili. Gerani tshivhumbeo tsha tshisusu. Nambatedzani tshipiḁa tsha vhukati tsha mutodo kha rolo ya thoilethepheipha. Dzhenisani zwiphuphuledzi zwo itiwaho nga bammbiri kana zwipereṭe zwa mabammbiri.

Kushumele

Itani litambwa la tshitendeledzi tsha vhutshilo ha tshisusu:

1. shonzha li tshi khou la tari line la khou tshimbila khalo
2. shonzha li tshi khou ita sumbandila
3. shonzha li nga ngomu ha sumbandila
4. sumbandila tshi a thathaba tsha vulea nahone tshisusu tsha bvela nḁa
5. tshisusu tshi khou monamona tshi tshi fhufha.